

לא עליך המלאכה לגמור נבנים עם מסכת אבות 1

1 לא עליך המלאכה לגמור - אבות פרק ב - משנה טו-טז

טו. רבי טרפון אומר, היום קצר והמלאכה מרבה, והפועלים עצלים, והשכר הרבה, ובעל הבית דוחק:

טז. הוא הנה אומר, לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לבטל ממנה. אם למדת תורה הרבה, נותנים לך שכר הרבה. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך. ודע מתן שכרך של צדיקים לעתיד לבא:

2 פרוש רבי עובדיה מברטנורה. היום קצר. ס"י העולם הזה קצרים הם: והמלאכה מרבה. התורה ארצה מארץ מדה: ובעל הבית דוחק. שנאמר (יהושע א) והגית בו יומם ולילה: ר"ע מברטנורה לא עליך המלאכה לגמור. לא שכרך הקדוש ברוך הוא לגמור את כלה כדי שתפסיד שכרך אם לא תגמרנה. ושמה תאמר איני לומד ואיני נוטל שכר, ולא אתה בן חורין לבטל. על כרחך העל, מטל עליך לעבד: לעתיד לבא. לעולם הבא:

3 לא לדחוק את השעה - ברכות סד.

אמר ר' אבין הלוי, כל הדחוק את השעה, שעה דוחקתו! וכל הנדחה מפני השעה, שעה נדחת מפניו! / מדרבה ורב יוסף. דרב יוסף סיני ורבה עוקר הרים. אצטריכא להו שעתא, שלחו להתם, סיני ועוקר הרים איזה מהם קודם? שלחו להו סיני קודם, שהכל צריכין למרי חטיא! אף על פי כן לא קבל עליו ר' יוסף, דאמרי ליה כלדאי, מלכת תרתין שנין. מלך רבה עשרין ותרתין שנין, מלך רב יוסף תרתין שנין ופלגא, כל הנך שני דמלך רבה אפילו אומנא לביתיה לא קרא:

3 פרוש רש"י. צטריכא להו שעתא. להיות אחד מהם ראש ישיבה: סיני. היו קורין לרב יוסף שהיה בקי בברייתות הרבה: עוקר הרים. לרבה בר נחמני שהיה מחודד יותר בפלפול: למרי חטיא. למי שקבץ תבואה למכור כלומר למי שקבץ שמועות: דאמרי ליה כלדאי. לרב יוסף: מלכת תרתין שנין. אמר אם אמלוך תחלה אמות לסוף שנתיים ונדחה מפני השעה ולא אבה למלוך והשעה עמדה לו שלא הפסיד שנותיו בכך: אומנא לביתיה לא

קרא. לא נהג כל אותן השנים שום צד שררה וכשהיה צריך להקיז דם היה הולך לבית הרופא ולא היה שולח לבא אליו:

4 לכל אדם מוכנה השעה שלו בזמנה המתאימה - עין איה סימן שנ

כל אדם המוכן לפעול גדולות הוא חש בנפשו איזה כשרון פנימי לזה, וזה הכשרון מעורר אותו לבא למטרתו, להוציא מן הכח אל הפועל. / אבל האדם יוכל להרגיש את תכונתו ג"כ ע"פ הכנה שיש לו לאיזה מעלה, אע"פ שלא הוציאה מן הכח אל הפועל, אלא שהוא מוכן לזה וצריך ע"ז זמן שיוציא את הכנתו יפה אל הפועל, ואז יהי' מוכן למה שהוא חש בנפשו. / ע"כ אם יהי' דוחק את השעה, לבא למה שחש לה בנפשו הכנה והוא עדיין לא השלים חוקו, ואז באמת אינו ראוי עדיין לאותה המעלה, ע"כ יזדמנו לו על דרכו פגעים ומכשולות. / כי בהשגחת השם ית' ישמר הכלל מהנהגה שאינה הגונה להם. / אבל הנדחה מפני השעה, הוא מרגיש שהוא אמנם מוכן לפעול ולהנהיג, אבל עם זה חושד את עצמו שהרגשתו בעצמו באה לו בגלל תכונת נפשו בתור הכנה, ושמא עדיין לא השלים חוק ההכנה ההיא להוציאה אל הפועל כראוי, הוא יוסיף שלימות לשלמותו, כן תרבה אושרה של הנהגתו להצלחת הרבים, ותהי' שעה עומדת לו, כי הדבר המוכן לרבים יצלח בחפץ ד', ועין השגחתו הגדולה מאד בענין כללי עוד ביתר שאת מענין פרטי.

5. תמונות מרבי נחמן – לא לדחוק את השעה - חיי מוהר"ן

תל. היועץ אינו דוחק לקבל את עיצותיו

אין דרכו ליעץ את האדם ולגזר עליו בדוקא שיעשה דוקא כמו שהוא מצוה רק הוא מיעצו בדרכו עצה טובה אם יעשה יעשה ואם לאו לאו. אף על פי שרצונו שיעשה כך אף על פי כן אין דרכו לדחוק על שום דבר שיהיה דוקא כך אלא אם יהיה יהיה ואם לאו לאו. ויש לי כמה טעמים על זה. גם אני יודע, שכל טובות עולם הזה אין טובות שלמה וכל טובה מטובות עולם הזה מכרח שיתגלגל ממנה איזה דבר שאינו טוב. כי אי אפשר שיהיו טובות עולם הזה שלמות לגמרי על פן אינו רוצה לגזר ולדחוק את האדם שיעשה דוקא כרצונו פן בסוף, קשיתגלגל איזה דבר לא טוב מזה יתרעם עליו שעל ידי עצתו בא לו זאת. וכן בכל דבר אינו דוחק את השעה שיהיה דוקא כך. ואפילו על המשרת אינו יכול לדחוקו שיעשה דוקא תכף את מה שצריך לעשות. ואמר אז בתחלת שיחה זאת, אני חזק בכל הדברים שלי. כי בכל דבר ודבר מהדברים שלי יש לי כמה טעמים. וגם בזה אני חזק מאד מה שאני גוזר על האדם שיעשה דוקא וכו' פנ"ל כי יש לי כמה טעמים על זה וגם אני יודע שכל טובות עולם הזה וכו' כנזכר לעיל